

Forskningsnotis

Om möjligheterna att replikera professionella utmaningar i lektionssalen: Datorbaserad simulering av barnavårdsutredningar Klas Borell & Gunilla Egonsson, Institutionen för socialt arbete, Mittuniversitetet

Datorbaserade simuleringar spelar en alltmer central roll i högre utbildning, men har hittills inte utnyttjats inom utbildningen av socialarbetare. Syftet med det här beskrivna projektet SIM-CHILD är att utveckla en sådan simulering i ett för professionellt socialt arbete särskilt utmanande verksamhetsområde, nämligen barnavårdsutredningar. Ett centralt problem i detta utvecklingsarbete handlar om att söka förena högt ställda krav på formell och reell autenticitet.

Nyckelord: Datorsimulering, autenticitet, barnavårdsutredningar, socialt arbete

INLEDNING

Europeiska socialtjänsters arbete med barn som behöver samhällets skydd har under en följd av år utsatts för hård kritik. Barnavårdsutredningar, visar flera nationella utvärderingar, har brustit i systematik och tillräcklig uppmärksamhet har inte ägnats den komplexa livssituation utsatta barn lever i (Brandon et al., 2008). Som ett svar på denna kritik utvecklades i Storbritannien ett utredningsverktyg som på ett mera genomgripande sätt än hittills gjorde det möjligt att samtidigt bedöma för utsatta barn samverkande förhållanden: barnets egna utvecklingsbehov, föräldrars förmåga att möta dessa behov och omgivningsfaktorer av olika slag. Den brittiska modellen tillämpas idag av närmare hälften av EU:s medlemsstater, däribland Sverige, och förutsätter, som en följd av utredningsmodellens komplexitet, datorstöd (Léveille & Chamberland, 2010).

De ökade kraven på professionalism i socialtjänstens hantering av barn som lever i utsatta sociala situationer har också lett till krav på förändringar av utbildningen av socialarbetare. Socionomutbildningar i Sverige, liksom i Europa i övrigt, har sedan länge kritiserats för att inte i tillräcklig grad förbereda blivande socialarbetare inför de komplicerade utredningar om barn i risk som de förväntas utföra (se t.ex. Rädna Barnen, 2006; SOU 2009: 68). Projektet SIM-CHILD angriper denna problematik. Syftet är att utveckla en datorbaserad simulering som kan hjälpa socionomstudenter att uppöva sin förmåga att hantera barnavårdsutredningar och, därmed, bidra till ökad kvalitet i barnavårdsinsatser.

Datorbaserade simuleringar har blivit allt vanligare i internationell högre utbildning, framför allt inom olika professionsutbildningar och sådana simuleringar har t.ex. gjort det möjligt för medicin- och ekonomistudenter att experimentera med olika handlingsalternativ utan att riskera vare sig patienters liv och hälsa eller företags solvens (se t.ex. Gordon, Oriol & Cooper, 2004; Romme, 2003). Simuleringens pedagogiska *raison d'être* ligger i anspråken på *autenticitet*; trots att studenterna befinner sig i en säker klassrumsmiljö ställs de inför utmaningar som är typiska för professionella yrkesutövare och kan därmed lära sig att analysera och hantera de beslutssituationer professionella ställs inför. Autenticitet görs därmed med andra ord liktydig med simuleringens förmåga att replikera professionell verksamhet. I takt med att datorbaserade

simuleringar blivit ett allt mera etablerat utbildningsinslag har dock behovet av ett mera utvecklat och differentierat autenticitetsperspektiv ökat (Harrington, Reeves, & Oliver, 2007). I vilka mer specifika avseenden, frågas allt oftare, måste simuleringar ha hög autenticitet? I arbetet med projektet SIM-CHILD har autenticitetsproblematiken fångats i två sammankopplade begrepp, nämligen formell och reell autenticitet.

FORMELL OCH REEL AUTENTICITET

SIM-CHILD utgår från den datorbaserade struktur barnavårdsutredningar numera fått i flera europeiska länder. Socionomstudenterna ges tillgång till ett fiktivt barnavårdsärende som presenteras genom alla de dokument – journaler, anmälningar, specialistutredningar – som vanligtvis ingår i en sådan databas. Studenterna arbetar med andra ord med ett fall i en miljö vars former överensstämmer med de etablerade former barnavårdsutredningar numera har i Europa. Graden av sådan strukturlikhet mellan simuleringssmiljö och professionella arbetsformer kan betecknas som graden av *formell autenticitet*. Betydelsen av formell autenticitet skall inte underskattas. Bara simuleringar med hög formell autenticitet ger studenter möjligheter att tillägna sig de instrumentella tekniker professionella använder sig av och sådana kapaciteter är inte oväsentliga i samband med barnavårdsutredningar. Flera europeiska studier visar nämligen att socialarbetare som utför barnavårdsutredningar upplever ett behov av träning och stöd för att behärska utredningsverktygen (se t.ex. Nygren, Hyvönen & Khoo, 2009).

Att ge studenterna teknisk kompetens att hantera olika typer av utredningsverktyg är dock inte den huvudsakliga avsikten med simuleringen. Det primära syftet handlar om att utveckla professionell kompetens, det vill säga förmågan att tillämpa kunskaper i situationer som karakteriseras av hög osäkerhet. Detta förutsätter att formell autenticitet kombineras med *reell autenticitet*. Reell autenticitet handlar, kort sagt, om graden av komplexitet i simuleringen. I en fiktiv barnavårdsutredning med hög komplexitet tvingas studenten, för att komma fram till ett beslutsförslag, att skilja relevant från irrelevant information och att sammanväga motstridiga uppgifter.

Hög formell autenticitet ger, som tidigare påpekats, socionomstudenter teknisk kapacitet att hantera en utredning. Men en hög strukturlikhet mellan simuleringssmiljön och den professionella miljön är förmodligen också central för studenters upplevelser av graden av reell autenticitet. Detta blir uppenbart om vi jämför datorbaserade simuleringar med ett klassiskt inslag i socialarbetarutbildningar, s.k. case studies, dvs. fallstudier (Austin & Packard, 2009). I likhet med den datorbaserade simuleringen handlar case study-metodiken om att studenterna, med utgångspunkt från analys av ett fiktivt fall, föreslår adekvata lösningar. Skillnaden är emellertid central. Case study-metodiken bygger helt och hållet på diskussioner i klassrummet medan den datorbaserade simuleringen också baseras på de professionella tekniker som är i bruk vilket rimligen stimulerar inlevelsen i problematiken.

Under förutsättningen av såväl hög formell som reell autenticitet öppnar den datorstödda simuleringen pedagogiska möjligheter som annars saknas i konventionell socionomutbildning. Låt oss avslutningsvis peka på några av dessa möjligheter.

NYA PEDAGOGISKA MÖJLIGHETER

När studenter väl genomfört en simuleringssession och tagit ställning för en viss intervention kan olika typer av aggregerade uppgifter om deras interaktion med systemet samlas in, visualiseras och bilda underlag för lärarledda diskussioner. Det är t.ex. möjligt att visa vilka dokument

(journaler, anmälningar, specialistutredningar et cetera) som öppnats och vilken tid som ägnats dessa. Ett sådant underlag kan bli utgångspunkten för diskussioner om vilken prioritet olika dokument kan ges och om hur de förhåller sig till varandra, men också ge insikter om misstag som kan göras när socionomer arbetar under tidspress.

Simuleringen gör det också möjligt att inom ramen för ett och samma fiktiva fall och en och samma session individuellt manipulera centrala bakgrundsvariabler, t.ex. kön och etnicitet, och i aggregerad form visa hur sådana omständigheter påverkat de interventioner som studenterna föreslagit. Ett sådant underlag kan bidra till att illustrera riskerna för att ibland irrelevanta bakgrundsförhållanden påverkar bedömningen av ett ärende. Diskussioner som dessa är också viktiga för att studenterna kritiskt skall kunna förstå begränsningarna och problemen med datorstödda bedömningsverktyg. Ett mera systematiskt arbetssätt med barn i risk tillhandahåller möjligheter att genomföra allsidigare och mera rättssäkra utredningar. Systematiken kan – visar aktuell europeisk forskning – samtidigt ge upphov till realistiska föreställningar om att barnavårdsutredningar är detsamma som en mekanisk summering av en ”checklista” (Munro & Hubbard, 2011). Att med hjälp av datorsimuleringar illustrera inte bara fördelar utan också nackdelar med ett mera formaliserat utredningsförfarande framstår därmed som en viktig uppgift. I denna uppgift ingår att lära studenter att bättre förstå de många tolkningsproblem som kan uppstå under loppet av en barnavårdsutredning. För att understödja detta lärande kommer formella dokument att kompletteras med ljudupptagningar av fiktiva intervjuer med barn och föräldrar. Genom att jämföra barns och föräldrars bandade utsagor med vad som rapporteras i de formella protokollen kan studenternas kritiska insikter om dokumentationens beroende av tolkning illustreras på ett övertygande sätt.

AVSLUTNING

Datorbaserade simuleringar spelar idag en allt större roll i högre professionsutbildningar, men har – såvitt kunnat överblickas – hittills inte använts inom socialarbetarutbildning, vare sig i Europa eller i Nordamerika. På ett sätt är detta paradoxalt eftersom det sociala arbetets internationella utbildningshistoria är så nära förknippat med fallstudier. SIM-CHILD kan ses som ett nytt spår i denna tradition med nya möjligheter att replikera professionella utmaningar i en säker klassrumsmiljö. Vi ser fram mot att snart få återkomma med resultaten från den första försöksvisa användningen av simuleringen vid Mittuniversitetets och andra lärosätens grundläggande socionomutbildning.

REFERENSER

- Austin, M. J. & Packard, T. 2009. Case-Based Learning: Educating Future Human Service Managers. *Journal of Teaching Social Work* 29, 216–236.
- Brandon, M., Belderson, P., Warren, C., Gardner, R., Howe, D. & Dodsworth, J. 2008. The Preoccupation with Thresholds in Cases of Child Death or Serious Injury through Abuse and Neglect. *Child Abuse Review* 17, 313–330.
- Gordon, J., Oriol, N. & Cooper, J. 2004. Bringing good Teaching Cases to Life: A Simulator-Based Medical Education Service. *Academic Medicine* 79, 23–47.
- Harrington, J., Reeves, T. C. & Oliver, R. 2007. Immersive Learning Technologies: Realism and Online Authentic Learning. *Journal of Computing in Higher Education* 19(1), 80–90.
- Léveillé, S. & Chamberland, C. 2010. Toward a General Model for Child Welfare and Protection Services: A Meta-evaluation of International Experiences Regarding the Adoption of the Framework for the Assessment of Children in Need and Their Families. *Children and Youth Services Review* 32, 929–944.

- Munro, E. & Hubbard, A. 2011. A Systems Approach to Evaluating Organizational Change in Childrens Social Care. *British Journal of Social Work* 41, 727–743.
- Nygren, L., Hyvönen, U. & Khoo, E. 2009. The Travelling Idea of Looking After Children: Conditions for Moulding a Systematic Approach in Child Welfare into Three National Contexts. *Australian Social Work* 64, 491–506.
- Romme, A. G. L. 2003. Learning Outcomes of Microworlds for Management Education. *Management Learning* 34, 51–61.
- Rädda Barnen. 2004. *Inga barn på schemat*. Stockholm: Rädda Barnen Sverige.
- SOU 2009: 68. *Lag om stöd och skydd för barn och unga*. Stockholm: Statens offentliga utredningar.